
УДК 092+Золтан

НА НИВІ СЛОВ'ЯНСЬКОГО МОВОЗНАВСТВА (до 60-річчя від дня народження Андраша Золтана)

У розвитку досліджень з історії східно- і західнослов'янських мов вагомий внесок належить Андрашу Золтанові, доктору філологічних наук, професорові Будапештського університету ім. Лоранда Етвеша.

Андраш Золтан народився 25 грудня 1949 року у місті Шопрон (Угорщина). Зацікавленість слов'янськими мовами проявилася ще в шкільні роки, коли майбутній славіст почав вивчати російську та польську мови. Невипадково в 1969 році вступив на філологічний факультет Будапештського університету ім. Л. Етвеша (російська й польська філологія). Наставником Андраша Золтана був виходець

© Є.Б. БАРАНЬ, 2010

із Закарпаття славіст Еміл Балецький, який ознайомив його із старослов'янською мовою та історією слов'янських мов.

Науковий доробок професора Андраша Золтана вагомий — 3 монографії, понад 20 наукових видань у співавторстві, близько 350 статей. Основні праці присвячені проблемам **польсько-українсько-білорусько-російських мовних контактів, дослідженню старих літературних мов східних слов'ян, етимології та словотворові східнослов'янських мов, слов'янським запозиченням в угорській мові, угорській транскрипції імен слов'янських мов, що користуються кирилицею, а також питанням історії угорської славістики.** Більш ніж у вісімдесяти статтях науковець торкається питань українського мовознавства. На його наукові праці покликалися близько 700 разів.

Серед загальнослов'янських важливою частиною творчого доробку вченого є й українознавчі дослідження. Частково вони віддзеркалені в кандидатській дисертації на тему **“Західнорусько-великоруські мовні контакти в галузі лексики в XV столітті” (До питання про західну традицію у діловому письменстві Московської Русі)** (наук. керівник докт. філолог. наук, проф. Б.А. Успенський. Москва, 1984).

Ім'я Андраша Золтана відоме не лише в слов'янському світі. За роки наукової діяльності він регулярно виступає на з'їздах славістів, був учасником міжнародних конференцій майже в 20 країнах світу. Неодноразово брав участь і в конгресах українців (Львів, 1993; Харків, 1996; Одеса, 1999; Чернівці, 2002. Донецьк, 2005). Виголошені ним доповіді: **“Про значення староукраїнської лексики для дослідження міжслов'янської міграції слів”** (1993), **“До питання про спільнослов'янську лексику”** (1996), **“З нових слов'яно-угорських етимологій (з урахуванням українського матеріалу)”** (2002), **“Міжслов'янські етимології (укр. битва; одержати, отримати)”** (2003) були опубліковані в збірниках матеріалів конференцій.

Андраш Золтан редагував і написав передмови до перевидання видатної писемної пам'ятки Закарпаття **Нягівські повчання** (факсимільне перевидання тексту за виданням А.Л. Петрова зі вступною статтею Ласло Деже. — Ніредьгаза, 2006), а також до монографії Іштвана Ковтюка **“Українські запозичення в ужанській угорській говірці”** (Ніредьгаза, 2007). Науковець був співредактором бібліографії угорської мовознавчої славістики до 1985 року (Будапешт, 1990); у наукових та науково-популярних виданнях написав низку статей угорською мовою про українську мову (соціолінгвістичний та історичний аспекти), українську мовну культуру, історію українського правопису, розвиток українистики за межами України. У журналах різних славістичних шкіл опублікував десятки рецензій, присвячених українознавчим працям.

Чимало енергії Андраш Золтан віддав науково-організаційній діяльності. Із 2003 року очолює кафедру української філології Буда-

пештського університету ім. Лоранда Етвеша, а з 2007 року – водночас і кафедру української та русинської філології Ніредьгазької Вищої Школи. Професор Золтан сприяє популяризації української мови в Угорській Республіці: неодноразово був запрошений на україністичні конференції, де виголошував доповіді з проблем історії української мови, етимології угорських слів українського походження, проблем українсько-угорських міжмовних та літературних контактів, історії україністичних студій та досліджень в Угорщині тощо.

У процесі освітницької діяльності професор Золтан, окрім інших слов'янознавчих дисциплін, веде курси з історичної граматики української мови, порівняльно-історичної граматики слов'янських мов та історії угорської україністики, заохочує угорську молодь до вивчення української мови. Він керує дисертантами на здобуття нового кандидатського типу (PhD), які працюють над проблемами українсько-угорських міжмовних та міждіалектних контактів, лексикою українських говорів Карпатського регіону, особливостями функціонування мови бачвансько-сримських русинів тощо.

Професор Андраш Золтан належить то плеяди тих угорських славістів, які своєю невтомною працею розвивають і збагачують слов'янське мовознавство в Угорщині.

З нагоди шістдесятиріччя щиро вітаємо ювіляра, зичимо йому міцного здоров'я та енергії для здійснення нових задумів на ниві слов'янського та українського мовознавства.

Єлизавета Барань (м. Берегово Закарпатської обл.)

Jelyzaveta Boran' (Beregovo Zakarpattia)

IN THE FIELD OF SLAVONIC LINGUISTICS
(on the occasion of 60th Andrash Zoltan's birthday)

Виправте!

У рецензії "Нове про видатну вітчизняну писемну пам'ятку XII ст." (Українська мова, 2009. – № 4. – С. 81–113) другий абзац зверху на С. 96 «Пояснення виразу „дорискаше до курь Тматороканя” у „Слові” як „дорискав до півнів (до світанку) до Тматороканя”, на нашу думку, не обґрунтоване з погляду загальної історії, історії мови, діалектології та етнографії.» слід читати «Пояснення виразу „дорискаше до курь Тматороканя” у „Слові” як „дорискав до півнів (до світанку) до Тматороканя”, на нашу думку, обґрунтоване з погляду загальної історії, історії мови, діалектології та етнографії.»

В.В.Німчук